

**СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ
РОЗБУДОВИ СУСПІЛЬСТВА РІВНИХ
МОЖЛИВОСТЕЙ В УКРАЇНІ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
21 листопада 2019 року**

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
Установа освіти «Могильовський державний університет імені А. О. Кулешова»
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ СУСПІЛЬСТВА РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ В УКРАЇНІ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
21 листопада 2019 року

Харків
2019

навчання й виховання дітей з психофізичними порушеннями під керівництвом досвідчених викладачів. Функціонує дискусійний клуб «Особлива дитина: альтернативний розвиток, де студенти переглядають ролики, аналізують репортажі про дітей з особливостями психофізичного розвитку, складності в соціалізації, адаптації, соціальної інтеграції, обговорюють альтернативні шляхи допомоги, розробляють алгоритми подолання кризових ситуацій тощо.

Особлива увага при підготовці студентів, які навчаються в академії за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта» приділяється відпрацюванню набутих знань та умінь на практиці.

Практика й досвід переконують, що в основі підготовки сучасного корекційного педагога лежить вміння постійно вдосконалювати свої професійні знання, саморозвиватися. Особистісно-діяльнісний підхід, який ми реалізуємо, зумовлює розвиток професійної компетентності студента і його особистості в цілому.

Формування потреби студента підвищувати свій професійний рівень й усвідомлено управляти розвитком своєї особистості реалізується в процесі такої педагогічної практики, метою якої є створення оптимальних умов для самореалізації, самовдосконалення, безперервної самоосвіти майбутнього корекційного педагога. Реалізація цілей і завдань практики передбачає також інтегрований підхід до визначення й розробки різних видів діяльності, спрямованих на формування ключових, базових і спеціальних компетенцій випускників [1].

Для студентів розроблена наскрізна програма практики. Зокрема, з першого курсу навчальними планом передбачена пропедевтична і волонтерська практики, на старших курсах – практика у спеціальних закладах освіти (дефектологічна), логопедична практика. З 2019 року впроваджено практику в інклюзивних закладах освіти.

При організації практики в інклюзивних закладах акцентується увага на розробці індивідуальних програм розвитку дітей з особливостями психофізичного розвитку, особливостей реалізації та їх аналізі.

Аналіз результатів дослідження засвідчує, що у 80 % студентів виробляються навички складання планів-конспектів занять і уроків, вміння

чітко формулювати тему, мету, визначити програмний зміст, зберегти співвідношення освітніх, корекційних і виховних завдань; детермінувати логічної послідовності структурних компонентів заняття і уроку; вміння добирати необхідний мовленнєвий матеріал; методично грамотно використовувати наочний і дидактичний матеріал; застосовувати спеціальні методи і прийоми навчання дітей з психофізичними порушеннями. Зазначені висновки підтверджуються студентами під час проведенням відкритих занять.

Зазначимо, що колектив Харківської гуманітарно-педагогічної академії постійно працює над оптимізацією організації навчання студентів, зокрема тих, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта». Перспективними напрямками освітньої і наукової вбачаємо введення у навчальний план вибіркових дисциплін з реабілітології та інклюзії, інноваційних технологій реабілітації осіб з порушеннями психофізичного розвитку.

Література:

1. Матринчук О. В. Компетентностный подход к профессиональной подготовке учителей-дефектологов для обеспечения образовательной интеграции детей с нарушениями психофизического развития. *Научный часопис НДПУ імені М.П. Драгоманова*. Сер. 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць. Київ, 2013. С. 153–158.
2. Шевцов А. Г. Освітні основи системи реабілітування осіб з обмеженнями життєдіяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.03. Київ, 2010. 47 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Пятницька Д. В., Аксьонов Д. В., Грищенко Л. К., Журавльова І. М.

У дитинстві закладаються основи здоров'я, виховуються основні риси особистості людини. Міцне здоров'я – важливе підґрунтя успішного всебічного розвитку дитини і розкриття її особистісного потенціалу. Саме тому принцип оздоровчої спрямованості освітнього процесу виокремлюється як один

із стратегічних у сучасній системі освіти. Особливої уваги набуває цей аспект у роботі з дітьми з особливими потребами, тому створення системи фізкультурно-оздоровчої роботи в закладі загальної середньої освіти є пріоритетним.

Мета роботи – розкрити питання особливостей організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми з особливими потребами.

На погляд видатних педагогів і вчених, найскладнішим в організації фізкультурно-оздоровчої діяльності є робота з дітьми з вадами слуху, зору, аутистами та синдромом Дауна. Поки спеціальні заклади для таких дітей не закривають, але навчатися у звичайній школі вони мають право.

Для дітей з вадами слуху проводити роботу необхідно за допомогою мови жестів. Ці діти фізично розвинені, але вони відволікаються. Коли такі учні відчувають вібрацію і знов звертають увагу на вчителя. В кінці кожного уроку вчитель використовує спеціальну методику для того, щоб навчити їх вимовляти прості слова, і в них виходить, хоча не чітко. Також таким учням важко запам'ятовувати складнокоординаційні рухи. У зв'язку з поганою рівновагою у дітей молодшого шкільного віку можна спостерігати скованість та малу амплітуду руху. В них гірша рухова пам'ять. Для цих учнів головним на занятті стає наочний метод. Стояти він повинен ближче до вчителя. Потрібно досконало й декілька разів показувати вправу. За ним потрібно завжди спостерігати і за потребою виправляти помилки. Ви повинні надавати їй зорові орієнтири та знаки, щоб вона розуміла що їй треба робити. Наприклад, команда: «В шеренгу шикуйсь!», ми не тільки проговорюємо, а й стасмо спочатку строю та піднімаємо руку вгору. Кожен урок з такою дитиною вам потрібно готувати ретельно, щоб ні вона, ні її однокласники не відчували дискомфорт.

Щодо фізичного розвитку, такі учні обмежені в рухах. Відчувають страх перед пересуванням у незнайомому просторі. Основними задачами фізичного виховання для цих дітей є: зміцнення здоров'я та нервової системи, удосконалення функцій організму, повноцінний фізичний розвиток, виховання

інтересу до занять. Цим дітям потрібно створювати спеціальні умови, щоб вони могли вільно пересуватися у просторі. Якщо помічника не буде, потрібно організувати дітей-помічників або займатися індивідуально. Якщо дитина дуже погано бачить, то назви вправ або команди для них не мають ніякого значення. Вправи вивчаються за допомогою маніпуляцій з їх тілом, руками та ногами, таким чином, щоб вона змогла уявити назву вправи. Так в них формується тактильно-кінестетичний образ вправи з мінімальною участю зору. Таким чином вивчаються ЗРВ. Краще, щоб дома батьки з ними займалися додатково. Повторюючи багато раз якусь вправу, вони удосконалюють її техніку, а також поліпшують свої фізичні якості. Вивчаючи вправи та виправлення помилок потрібно супроводжувати мовними поясненнями. При поясненні вправи таким учням не потрібно багато балаканини чи використання наукових термінів. Чим простіше і чим чіткіше пояснення, тим краще вони його уявляють. Орієнтувати таких учнів можна за допомогою голосу, свистка. За допомогою звуку їм задають напрям руху. Звичайно, займаючись зі здоровими дітьми, багато вправ вони виконувати не зможуть, а також брати участь в багатьох різних рухових іграх. Але їй займатися фізичною культурою їм життєво необхідно.

Робота з аутистами та дітьми із синдромом Дауна з організації фізкультурно-оздоровчої роботи без тьютера майже неможлива. Зазвичай у таких учнів немає одного діагнозу. Він може супроводжуватись іншими хворобами, наприклад, епілепсією. Для цих дітей завжди і в усьому повинна бути система. Починаючи з ранку вони повинні робити одне й те саме – це особливий ритуал для них. Зазвичай ці діти все систематизують. Наприклад, взуття буде стояти рівненько в певній послідовності, розбирає та рівно розкладає речі за кольором тощо.

Ці діти ніколи не будуть працювати в групі; на занятті з фізичної культури їм потрібно організувати своє місце подалі від здорових дітей, і стояти вони будуть завжди у цьому місці. Наслідувати, приклад, вчителя учень не зможе, тому навчання вправам тільки тактильне. Аутисти вивчати напам'ять

рухи не можуть, вони будуть тільки повторювати за вчителем. Тьютер повинен завжди допомагати їм, тому з такими дітьми краще обирати лише авторитарний стиль спілкування. Дітині із синдромом Дауна важко перебудуватися на зміну діяльності, але вона добре виконує механічну працю. Скажеш їй: «Збери м'ячі!», – і вона з великим задоволенням буде це робити. Наприклад, ви запропонуєте пострибати, побігти, пограти в гру. Вона може дезорієнтуватися, заплакати, а можливо, навіть ударити. Такій дитині можна давати індивідуальні завдання з тьютером. Але, якщо у вас виникають зауваження у ході виконання завдання – сварити дитину не можна, їх потрібно висловлювати тільки в позитивній формі. Без тьютера навчання майже не можливе, інакше заняття буде орієнтовано тільки на цю дитину.

Отже, в умовах сучасних підходів до різноманітних форм здобуття освіти навчальні заклади розширюють свої функції, надаючи, крім освітніх, і фізкультурно-оздоровчі послуги. Важливе місце в роботі педагогів має охорона та зміцненням здоров'я дітей з особливими освітніми потребами.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА БАТЬКІВ УЧНІВ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Редько О. С.

Інклюзивна освіта дітей з особливими освітніми потребами є одним з фундаментальних напрямів реформування сучасної школи. Опираючись на Конституцію та Закон України «Про освіту», «Національну програму виховання дітей та учнівської молоді в Україні (2004-2013р.р.)», можна запевняти, що освіта дітей, які мають психофізичне порушення, не повинна відрізнятися від освіти здорових дітей. Саме через це процес реформування породжує численні проблеми й ускладнення. Виникає безліч питань щодо ролі психологічної служби у процесі інклюзивного навчання в цілому, та змісту, форм і методів роботи працівників психологічної служби закладу освіти зокрема.

Освіта в умовах звичайної масової школи зі всіма соціально-психологічними ризиками нетипової дитини активізує соціально-психологічні механізми взаємодії проблемної дитини з середовищем і тільки потім – корекцію. За умови грамотно організованого психологічного супроводу не тільки самої дитини, але всієї її родини цей шлях може виявитися набагато більш ефективним. Психолого-педагогічний супровід дітей із вадами в розвитку в умовах інтегрованого (інклюзивного) навчання необхідно розглядати як діяльність адміністрації закладу освіти, спрямовану на створення комплексної системи медико-психологічних, психолого-педагогічних та психотерапевтичних умов, які б сприяли їхній адаптації, реабілітації та особистісному зростанню в соціумі (школа, сім'я, група однолітків тощо).

Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими потребами – це завжди пролонгований, динамічний процес, цілісна діяльність адміністрації ЗЗСО та психологічної служби, яка передбачає п'ять взаємопов'язаних компонентів, а саме: систематичний моніторинг медико-психологічного і психолого-педагогічного статусу дитини в динаміці її психічного розвитку; створення соціально-психологічних умов для ефективного психічного розвитку дітей у соціумі; систематична психолого-педагогічна допомога дітям із порушеннями в розвитку у вигляді консультування, психокорекції, психологічної підтримки; систематична психолого-педагогічна допомога батькам дітей із проблемами в розвитку; організація життєдіяльності дітей з особливими потребами в соціумі з урахуванням їхніх психічних та фізичних можливостей. Відзначимо, що психолого-педагогічна підтримка є важливим видом психолого-педагогічної допомоги дітям з порушеннями в розвитку. Вона має такі основні напрями: психолого-педагогічна підтримка батьків та інших родичів дитини; психолого-педагогічна підтримка вчителів, які працюють із такими дітьми; психолого-педагогічна підтримка самих дітей.

Психолого-педагогічну підтримку батьків слід розглядати як систему заходів, спрямованих на за такими напрямками: зниження в батьків емоційного дискомфорту у зв'язку із захворюванням дитини; підтримку впевненості

Колесникова О. М. СТВОРЕННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	118
Колесникова М. Л., Башевська М. Л. ВІПЛИВ МУЗИКИ НА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	123
Комарова І. А. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К РАБОТЕ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	126
Корсікова К. Г. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ.....	131
Кузнецова О. В., Рибалка Т. І. ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	134
Кузнецова О. В., Трегуб Ю. Р. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА ОСНОВІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	137
Кузнецова О. В., Шаповал К. С. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ПODOBЖЕНОГО ДНЯ.....	141
Лисак А. Ф. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ.....	144
Лисенко Л. П. РОБОТА ВЧИТЕЛЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	146
Литвин В. А. СПІВПРАЦЯ ВЧИТЕЛІВ ТА БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	149
Лихвар В. Д. ІНФОРМАЦІЙНО-ЕНЕРГЕТИЧНА ПРИРОДА ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	154
Мицюра І. О., Ковалик І. О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	159
Мицюра І. О., Колісник А. С. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА – РІВЕНЬ СВІДОМОСТІ НАЦІЇ.....	162
Мозилка О. П. ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ ПРОФІЛАКТИКИ РИЗИКОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗДОРОВ'Я В ЦЕНТРАХ ДЕННОГО ПЕРЕБУВАННЯ.....	164
Надточий М. В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ У ПРОЦЕСІ УПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	167
Нечитайло Ю. С. НЕДИСКРИМІНАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ КОНТЕНТ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	170
Несжинова А. П. ОРГАНІЗАЦІЯ АСИСТЕНТОМ ВЧИТЕЛЯ СОЦІАЛЬНОГО ЖИТТЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	172
Овчарова І. А., Смольнікова Н. Ф. РОЛЬ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ЗАХОДІВ У ВИХОВАННІ НАЦІОНАЛЬНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	176
Огурцова О. П. ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ДО ВСТУПУ В ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР.....	178
Олешко В. Л., Олешко Т. С. РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО» У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	180

Оловаренко О. І. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	182
Оловаренко О. І., Денисова М. І. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	185
Оловаренко О. І., Кириченко Н. В., Мініч Д. О. ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	189
Оловаренко О. І., Стоянова Д. Д., Ткачина Ю. М. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	191
Оникієнко Ю. Ю., Пішоха М. О., Мицюра І. О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	194
Отрошко Т. В., Герасименко В. А., ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УКРАЇНІ У 20-ТІ–30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ.....	196
Пасічник С. О. ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	202
Петриченко Л. О. ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНА ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	205
Печериця К. П. КАЗКОТЕРАПІЯ НА УРОКАХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	209
Пивоваренко М. С. АЛЬТЕРНАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗДО.....	212
Полякова І. В., Дмитренко К. А., Булгакова В. А. ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	215
Полякова І. В., Жиденко Т. О. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	218
Пономарьова Г. Ф. ФОРМУВАННЯ СМАРТ-СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ.....	222
Проскурняк О. І. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАКЛАДАХ.....	225
Пятницька Д. В., Аксьонов Д. В., Гриценко Л. К., Журавльова І. М. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	229
Редько О. С. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА БАТЬКІВ УЧНІВ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ.....	232
Репко І. П., Домніч Т. В. ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА ВИШУ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	235
Розанов М. Л., Розанов М. М., Білінська А. В. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ФОРМ ПОДАВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	238